

Konwencja Berneńska

2019-05-13

Dzika flora i fauna odgrywa pierwszorzędną rolę w utrzymaniu równowagi biologicznej, która stanowi naturalne dziedzictwo o wartości przyrodniczej, estetycznej, naukowej, kulturowej, rekreacyjnej, gospodarczej. Dlatego dzika przyroda powinna być zachowana by przekazać ją przyszłym pokoleniom.

Liczebność wielu gatunków dzikiej fauny i flory ulega obecnie poważnemu zmniejszeniu, a niektórym z nich zagraża wyginiecie. W związku z tym Rada Europy w latach 70. ubiegłego wieku rozpoczęła negocjacje, które zakończyły się podpisaniem międzynarodowej umowy - Konwencji o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk, zwanej potocznie Konwencją Berneńską. Miało to miejsce 19 września 1979 r. w Bernie.

Dotychczas ratyfikowało ją 51 Stron, w tym poszczególne kraje wchodzące w skład Rady Europy, cztery państwa afrykańskie, Białoruś i Unia Europejska. Polska ratyfikowała ją w 1995 r.

Tekst i założenia Konwencji

Działania ochronne dla dzikich gatunków roślin i zwierząt są oparte na ochronie poszczególnych osobników oraz miejsc gdzie występują - ich siedlisk (np. łąki, torfowiska, jeziora, płatu lasu). Dlatego też przepisy Konwencji Berneńskiej uwzględniają zarówno ochronę gatunków jak i ochronę siedlisk. Państwa UE wypełniają wymogi Konwencji Berneńskiej przede wszystkim poprzez wdrażanie dyrektywy siedliskowej i dyrektywy ptasiej.

Ochrona siedlisk

Strony Konwencji zobowiązują się do wprowadzenia środków ustawodawczych i administracyjnych oraz innych działań mających na celu ochronę siedlisk dzikiej fauny i flory w szczególności siedlisk gatunków wymienionych w załączniku I i II Konwencji. Państwa powinny zwracać szczególną uwagę na obszary ważne dla gatunków wędrownych, wymienionych w załączniku II i III, które znajdują się na szlakach ich wędrówek i spełniają rolę terenów zimowania, odpoczynku, żerowania, rozmnażania lub pierzenia. Dla takich obszarów oraz siedlisk naturalnych położonych na obszarach przygranicznych, Strony powinny podjąć współpracę z państwami graniczącymi na tych obszarach. Jednocześnie państwa ratyfikujące Konwencję Berneńską powinny uwzględnić w swoich politykach planowania i rozwoju potrzebę ochrony ww. obszarów. Rezolucja nr 4 (1996) zawiera listę zagrożonych naturalnych siedlisk, które wymagają szczególnych działań ochronnych. Siedliska te chronione są w sieci obszarów chronionych Emerald, która w części znajdującej się na terenie UE wdrożona jest przez sieć obszarów Natura 2000.

[Tekst rezolucji oraz lista siedlisk](#)

Ochrona gatunków

Załączniki Konwencji zawierają wykaz gatunków roślin i zwierząt zagrożonych, wobec których państwa powinny podjąć odpowiednie środki:

- Załącznik I wymienia gatunki roślin, które powinny być ściśle chronione i względem, których Konwencja wymaga wprowadzenia przez Strony całkowitego zakazu umyślnego zbierania, zrywania, ścinania i wrywania,
- Załącznik II określa gatunki zwierząt, które powinny być ściśle chronione. Przepisy Konwencji wymieniają również zakazy jakie powinny być wprowadzone względem wymienionych gatunków,
- Dodatkowo, załącznik III zawiera wykaz gatunków zwierząt, których eksploatacja powinna być regulowana tak, aby populacje tych gatunków były utrzymane na odpowiednim poziomie. Państwa ratyfikujące mogą np. wyznaczyć okresy ochronne dla tych gatunków lub wprowadzić regulacje odnośnie ich eksploatacji i sprzedaży. Podobnie jak w przypadku siedlisk ważnych dla gatunków wędrownych Strony powinny podjąć współpracę międzynarodową w zakresie działań ochronnych dla gatunków wędrownych wymienionych w załącznikach II i III,
- W załączniku IV zostały wymienione zabronione środki i metody zabijania, chwytania i innej eksploatacji zwierząt.

[Tekst Konwencji Berneńskiej](#)

[Załącznik I](#)

[Załącznik II](#)

[Załącznik III](#)

[Załącznik IV](#)

Stały Komitet

Nad realizacją Konwencji Berneńskiej oraz rozwiązywaniem sporów pomiędzy Stronami czuwa Stały Komitet. W skład Komitetu mogą wchodzić delegacje Stron, a państwa niebędące Stronami mogą uczestniczyć w posiedzeniach Stałego Komitetu w roli obserwatorów. W posiedzeniach Stałego Komitetu biorą udział także przedstawiciele innych porozumień międzynarodowych (np. porozumienia AEWA) i organizacji pozarządowych. Komitet zajmuje się przede wszystkim nadzorowaniem państw ratyfikujących czy stosują się do zapisów Konwencji oraz przedstawianiem propozycji działań służących usprawnieniu wdrażania przepisów Konwencji. Komitet może z własnej inicjatywy organizować spotkania grup ekspertów w określonych zagadnieniach.

Obecnie w ramach Konwencji Berneńskiej działają następujące grupy ekspertów:

- Grupa ekspertów ds. ochrony gadów i płazów,
- Grupa ekspertów ds. ochrony roślin,
- Grupa ekspertów ds. ochrony ptaków,
- Grupa ekspertów ds. ochrony bezkręgowców,
- Grupa ekspertów ds. inwazyjnych gatunków obcych,
- Grupa ekspertów ds. dużych drapieżników,
- Grupa ekspertów ds. bioróżnorodności i zmian klimatu,
- Grupa ekspertów ds. biologicznej różnorodności europejskich wysp,
- Grupa ekspertów ds. obszarów chronionych i sieci ekologicznych.

Dyplom Europy dla Obszarów Chronionych

Dyplom Europy jest przyznawany przez Radę Europy od 1965 r. jako wyraz uznania dla jakości zarządzania obszarem chronionym i jego wartości dla całej Europy. W Polsce Dyplom przyznany jest Bieszczadzkiemu Parkowi Narodowemu.

Więcej informacji, w tym przyjęte rekomendacje można znaleźć na [oficjalnej stronie internetowej Konwencji](#).

W Polsce zadania wynikające z postanowień Konwencji Berneńskiej wykonuje Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska. W związku z tym w 2010 r. w Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska został utworzony Krajowy Sekretariat Konwencji Berneńskiej, który zajmuje się wdrażaniem konwencji. Kontakt do Krajowego Sekretariatu Konwencji Berneńskiej: sekretariat.bernenska@gdos.gov.pl

Opracowania zlecone przez Generalną Dyrekcję Ochrony Środowiska w ramach realizacji Konwencji Berneńskiej

Ochrona gatunkowa

- Potrzeba restytucji wybranych gatunków roślin zagrożonych wyginieciem w celu wzmocnienia ich dziko występujących populacji wraz z analizą zasobów ogrodów botanicznych pod kątem posiadania tych gatunków
- Wpływ napowietrznych sieci elektroenergetycznych średniego i wysokiego napięcia, w tym również kolejowych sieci trakcyjnych, na ptaki
- Określenie wpływu na nietoperze chemicznych środków ochrony drewna stosowanych w Polsce
- Ocena wpływu zmian klimatu na różnorodność biologiczną oraz wynikające z niej wytyczne dla działań administracji ochrony przyrody do roku 2030
- Folder na temat Konwencji Berneńskiej
- Broszura Rady Europy Ochrona różnorodności biologicznej - jak funkcjonuje Konwencja Berneńska (wersja polska)

Inwazyjne gatunki obce

- Wytyczne dotyczące zwalczania barszczu Sosnowskiego (*Heracleum sosnowskyi*) i barszczu Mantegazziego (*Heracleum mantegazzianum*) na terenie Polski

- Mapy rozmieszczenia barszczy kaukaskich
- Wytyczne dotyczące zwalczania rdestowców na terenie Polski
- Program postępowania z inwazyjnymi gatunkami żółwi na terenie Polski
- Materiały edukacyjne dla szkół podstawowych
- Plakat Nieinwazyjne rośliny miododajne

Dokumenty Konwencji Berneńskiej (polskie wersje językowe)

Ochrona gatunkowa

- Ochrona ptaków przed liniami energetycznymi - praktyczny przewodnik
- Europejski plan działań na rzecz ochrony chomika europejskiego
- Europejska Karta Łowiectwa i Różnorodności Biologicznej
- Rekomendacja nr 173 (2014) Stałego Komitetu, przyjęta w dniu 5 grudnia 2014 r. w sprawie hybrydyzacji między dzikimi wilkami (*Canis lupus*) a psami domowymi (*Canis lupus familiaris*)
- Wytyczne dotyczące planów zarządzania populacjami dużych drapieżników
- Wpływ zmian klimatycznych na gatunki flory w Europie
- Wpływ zmian klimatu na gatunki bezkręgowców w Europie, z odniesieniem do gatunków narażonych określonych w Konwencji Berneńskiej
- Rekomendacja nr 168 (2013) Stałego Komitetu w sprawie Europejskiej Karty Zbierania Grzybów i Bioróżnorodności

Inwazyjne gatunki obce

- Europejski Kodeks postępowania w zakresie ogrodnictwa i inwazyjnych roślin obcych
- Europejski Kodeks postępowania w sprawie zwierząt domowych i inwazyjnych gatunków obcych
- Europejski kodeks postępowania w zakresie myślistwa i inwazyjnych gatunków obcych
- Europejskie wytyczne w sprawie obszarów chronionych i inwazyjnych gatunków obcych
- Europejski kodeks postępowania "Rekreacyjne łowienie ryb w kontekście inwazyjnych gatunków obcych"
- Europejski kodeks postępowania w zakresie żeglarstwa rekreacyjnego i inwazyjnych gatunków obcych
- Rekomendacja nr 189 (2016) Stałego Komitetu w sprawie kontroli norki amerykańskiej (*Neovison vison*) w Europie
- Rekomendacja nr 160 (2012) Stałego Komitetu w sprawie Europejskiego Kodeksu postępowania dla ogrodów botanicznych w zakresie inwazyjnych gatunków obcych
- Europejski Kodeks postępowania dla ogrodów botanicznych w zakresie inwazyjnych gatunków obcych
- Rekomendacja nr 161 (2012) Stałego Komitetu, przyjęta w dniu 30 listopada 2012 r., w sprawie Europejskiego kodeksu postępowania dla ogrodów zoologicznych i akwariów w zakresie inwazyjnych gatunków obcych
- Europejski kodeks postępowania dla ogrodów zoologicznych i akwariów w zakresie inwazyjnych gatunków obcych
- Raport Inwazyjność upraw przeznaczonych na produkcję biopaliw i potencjalne szkody wyrządzone naturalnym siedliskom i gatunkom rodzimym
- Plakaty o inwazyjnych gatunkach obcych (pliki do druku)
- Plakaty o inwazyjnych gatunkach obcych w plikach PDF:

